

VLIJMENSE NOTARISWONING KREEG NA GRONDIGE RESTAURATIE AUTHENTIEKE SFEER TERUG

Tekst en fotografie: Gert te Lintelo

In goede handen

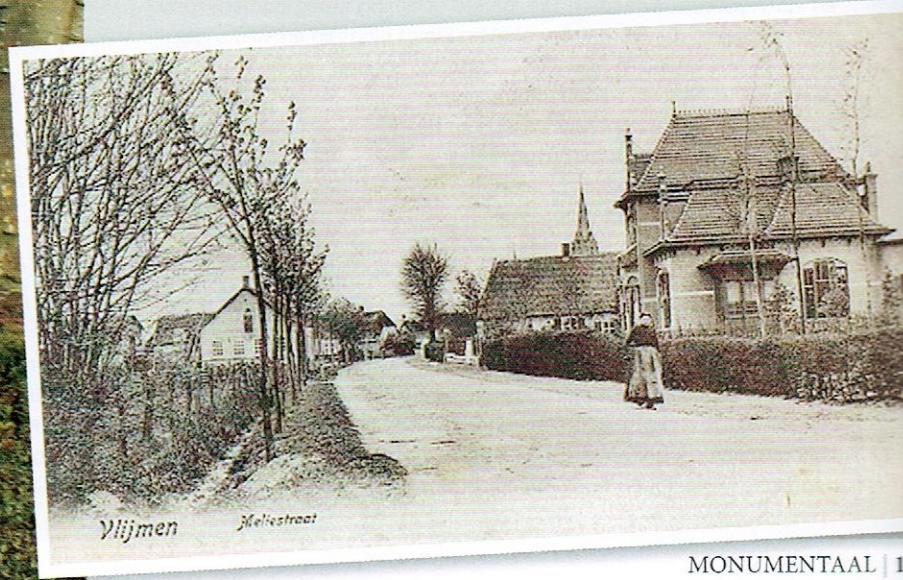
'Vanwege de stijl en de sfeer', zijn veelgehoorde argumenten om in een oud huis te gaan wonen. Ook bij Frederik de Bruijne en Annette de Bruijne-Dobben speelden die motieven een belangrijke rol bij de aankoop van een voormalige notariswoning in Vlijmen. De wijze waarop het echtpaar invulling geeft aan deze begrippen verschilt echter nogal van de manier waarop veel andere liefhebbers van klassiek wonen dat doen: het gaat bij een restauratie niet alleen om een creëren van een bepaalde sfeer, maar ook om het vinden van historisch volledig verantwoorde oplossingen. Duidelijk, dit monument is in goede handen.

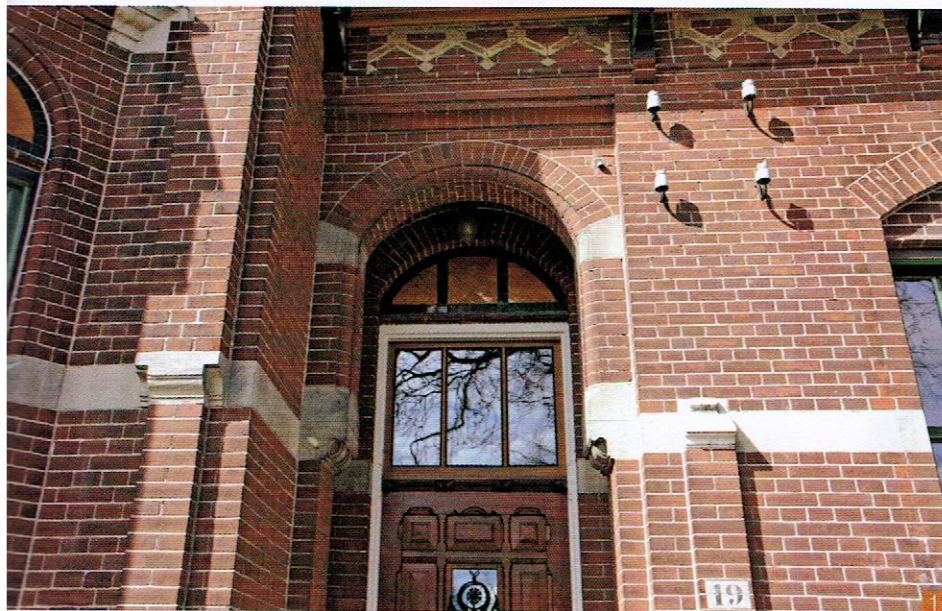
Slechts enkele malen in zijn lange werkzame loopbaan heeft de Groningse architect A.T. van Elmpt (1866-1953) een opdracht geaccepteerd buiten zijn eigen provincie. Twee keer was dat (voor toenmalige begrippen) op grotere afstand van zijn geboorte- en woonplaats. In 1898, hij was toen enkele jaren actief als zelfstandig architect, tekende hij voor Pieter Kornelis Tacx de woning in Vlijmen. Daarna duurde het ruim dertig jaar voor Van Elmpt opnieuw een opdracht ver buiten zijn eigen provincie accepteerde: in 1931-1932 verrees het door hem ontworpen St. Walburgis ziekenhuis in Zutphen. Na 1935 zijn geen ontwerpen meer van Van Elmpt bekend. Gedurende een kleine veertig jaar heeft de Groninger 35 nieuwe huizen en andere gebouwen getekend. Niet zo heel veel, maar waarschijnlijk heeft hij ook de nodige werkzaamheden verricht die de geschiedenisboeken niet hebben gehaald. Bovendien was Van Elmpt enkele jaren als docent bouwkunde verbonden aan de Minerva Academie in Groningen.

GOEDE TREINVERBINDING

De geschiedenis vertelt niet hoe vaak de Groningse architect de bouwplaats heeft bezocht, maar dat zal geen kwestie van 'even snel op en neer' zijn geweest. Er was in die tijd weliswaar al een goede treinverbinding tussen Groningen en Den Bosch, maar daarbij moeten we niet aan hedendaagse reistijden denken. Vanuit de Brabantse hoofdstad zal Van Elmpt wellicht gebruik hebben gemaakt van de inmiddels allang verdwenen Langstraatspoorlijn – bijgenaamd Halve Zolenlijn – die hem in korte tijd in Vlijmen moet hebben gebracht. Hoe dan ook, een reis van Groningen naar Vlijmen, vice versa, was eind 19e eeuw een hele onderneming. Dat Van Elmpt die moeite wilde doen had een simpele reden:

Op deze foto van rond 1910 heeft het huis aan de rechterkant nog een erker.

notaris Tacx was zijn zwager en voor je familie heb je wat over... Anderzijds zal de opdrachtgever vertrouwen hebben gehad in de kundigheid en de creativiteit van de Groningse architect, die een ontwerp maakte in Neorenaissance-stijl, gecombineerd met chalet-stijl en Art Nouveau-invloeden. Die laatste stroming kreeg bij hem rond 1900 trouwens de overhand, want Van Elmpst ging zijn artistieke loopbaan steeds met zijn tijd mee. Een bekende Art Nouveau-schepping van zijn hand is Villa Vredenburg (1903) in Groningen, later als Huize Tavenier in gebruik als kraamkliniek. Zou het puur toeval zijn dat Annette de Bruijne-Dobben daar geboren is, of is het een soort van lotsbestemming dat ze nu in een Van Elmpst-ontwerp woont?

FINISHING TOUCH

De familie De Bruijne nam na een ingrijpende restauratie pas begin dit jaar zijn intrek in het huis. Die restauratie is wat betreft het interieur nu voltooid, aan de buitenkant is er nog een minimale 'finishing touch' noodzakelijk. Hetgeen trouwens alleen opvalt als je dichtbij het huis

staat en bijvoorbeeld ziet dat de ventilatieopeningen onderin de muren nog moeten worden voorzien van roostertjes in authentieke stijl. In de tussenliggende periode – de verkoop werd in 2010 beklonken – woonde het gezin in een noodwoning achterin de tuin. 'We hadden ons vorige huis verkocht en hadden tijdelijk een huurwoning kunnen betrekken,' argumenteert Frederik de Bruijne, 'maar dat

wilde ik niet. Ik wilde er bij wijze van spreken voortdurend bovenop zitten, want het was uitermate belangrijk dat alles wat er werd gedaan volgens 19e eeuwse recept zou gebeuren, niet alleen qua uitstraling, maar ook wat betreft het gedachtegoed erachter. Je moet weten dat zo'n notarishuis niet alleen onderdak bood aan een gezin. Er waren kantoorruimten en er

was ook huishoudelijk personeel. De cliënten kwamen binnen in de hal en de gang, dat was een heel representatieve ruimte. Dat zie je onder meer aan de prachtige tegelvloer, met een complex decoratief patroon. In de kamer en suite werd door het notarispaar geleefd, daar zien we een prachtig stucplafond.'

*'WE GINGEN OP VAKANTIE
MET EEN PAAR EMMERS
MET TEGELS ACHTERIN DE
AUTO OM DIE OP ONS
GEMAK SCHOON TE
KUNNEN MAKEN.'*

SOBERDER VERTREKKEN

De Bruijne vervolgt: 'De keuken en bijkeuken waren vooral voor het personeel bedoeld, dergelijke ruimten mochten, nee móésten, eenvoudiger zijn uitgevoerd. Geen fraai gedecoreerd stucplafond hier, maar een simpele gladde afwerking en een tegelvloer die soberder is dan in de gang. Die vloer heeft trouwens nogal wat voeten in de aarde gehad. Mede omdat een deel van de keukens pas veel later is aangebouwd, moesten we op zoek naar passende tegels om een doorlopende, overal gelijke vloer te kunnen leggen. Wat er oorspronkelijk in de keuken heeft gelegen was niet meer te achterhalen. Zodoende zijn we uit gegaan van de betegeling in de hal en vervolgens op zoek gegaan naar tegels in dezelfde stijl en met vergelijkbare kleuren, maar dan eenvoudiger, voor in de keukens. De vloer die je nu ziet, komt uit een Belgisch klooster. We hebben elk tegeltje in de handen gehad om het schoon te bekijken. Stel je voor,' lacht

1. Architect van Elmpst heeft het pand van fraaie decoraties voorzien waarvan de vormen ook in het interieur terugkomen. De isolatiepotten zijn vermoedelijk later aangebracht, bij de bouw had het huis waarschijnlijk nog geen elektriciteit. 2. De gang heeft een prachtige tegelvloer en een schitterende trap. Omdat hier ook de cliënte binnen kwam, was representativiteit van groot belang. 3. Van het originele deurbeslag was niet veel bewaard gebleven, maar de huidige bewoners zijn erin geslaagd de collectie weer helemaal compleet te krijgen, in één en dezelfde stijl! 4. Het notariskantoor aan de voorkant is nu de werkruimte van Annette de Bruijne-Dobben. 5. In de voorste slaapkamer zijn aan de voorkant de oorspronkelijke binnenluiken nog aanwezig. Ook hier een schouw, zij het in een wat soberder uitvoering. 6. Het voorste deel van de kamer en suite heeft een fraai stucplafond en (nog net zichtbaar) een fraai uitgevoerde boog boven de erker. De schouw lag als bouw pakket op de zolder; Marcel Verkuil van Ambiance Natuursteen heeft hem weer in originele staat hersteld.

Frederik, 'we gingen op vakantie met een paar emmers met tegels achterin de auto om die op ons gemak schoon te kunnen maken. Ach, het is eens wat anders dan een stapel boeken meenemen om je te ontspannen...

Dat soort dingen hoort er ook een beetje bij als je in een oud huis wilt wonen. Dat was voor ons een heel bewuste keuze, ook omdat ik via mijn werk (*Red: Frederik de Bruijne is werkzaam bij Gloudemans*) vaak te maken krijg met monumentale panden.'

PROFIELDEUREN AANWEZIG

Bij aankoop verkeerde de notariswoning bouwtechnisch in redelijke staat, maar er was sinds de bouw in 1898 wel het nodige aan veranderd, waarbij enkele sfeerbepalende elementen verloren waren gegaan. Vooral de jaren zestig en zeventig hadden hun sporen nagelaten, soms ingrijpend, soms relatief simpel herstelbaar. 'De originele profieldeuren waren nog vrijwel allemaal aanwezig. Ze waren weliswaar strak gemaakt met plaatmateriaal, maar kwamen daar toch behoorlijk gaaf van onder tevoorschijn. Het kaal maken van die deuren hebben we ook weer zelf gedaan, net als trouwens een heleboel andere lichte sloopwerkzaamheden. We hebben uiteindelijk vijf deuren moeten laten namaken. Het originele deurbeslag was maar voor een klein deel bewaard gebleven. We hebben niks nieuw gekocht; alle deurklinken en handgrepen die je hier ziet zijn minimaal honderd jaar oud, min of meer uit de tijd van het huis en allemaal identiek. Het gevolg is wel dat we nu ook zo'n beetje elk adres op dat gebied kennen. Vooral bij Missing Klink van Ruud Kuipers in Wageningen hebben we veel gevonden, dat is een prachtig bedrijf met een enorme collectie'.

SCHOUWEN OP DE ZOLDER

Het pand heeft van origine vier schouwen, maar daarvan was er nog slechts één intact en dan ook nog maar voor een gedeelte omdat hij zeer amateuristisch was ingekort. Marcel Verkuijl van Ambiance Natuursteen, ook aanwezig tijdens ons bezoek, schiet in de lach. 'Het goede nieuws was dat alle onderdelen van de overige schouwen op de zolder waren bewaard. Het minder goede nieuws was dat ik ze als een

**'NOTARIS TACX WAS ZIJN
ZWAGER EN VOOR JE FAMILIE
HEB JE WAT OVER...'**

1. Marcel in zijn element: alles blijkt perfect te passen, nadat hij de diverse marmerdelen hun oorspronkelijke uitstraling terug heeft gegeven. 2. De laat 19e-eeuwse Franse biljartlamp boven het aanrecht is van gas als energiebron omgebouwd naar elektriciteit. De tegelvloer is wat eenvoudiger dan in de gang, maar heeft wel dezelfde kleuren. De keuken is in de jaren zeventig aangebouwd.

soort puzzel kreeg gepresenteerd in een aanhangwagen, zo van "kun je hier weer wat van maken?" Een mooie uitdaging, die echter wel de nodige hoofdbrekens heeft gekost, want uit al die losse stukken moesten natuurlijk wel weer originele schouwen tevoorschijn komen, alsof er sinds 1898 nooit iets was gebeurd.'

'Kijk je naar het behoud van het originele ontwerp van het huis,' legt Frederik uit, 'dan kun je de scheidslijn trekken tussen het linker- en rechtergedeelte. Links, in de kamer en suite, heeft kennelijk niet zo veel behoefte aan veranderingen bestaan. Het kantoorgedeelte aan de rechterkant was wel gemoderniseerd, vermoedelijk om prettiger te kunnen werken. Zo troffen we daar in één ruimte een verlaagd plafond aan en een ander kozijn, was de hal gewijzigd en waren nog allerlei andere "modernisering" doorgevoerd die historisch absoluut niet door de beugel konden.'

ORIGINELE BLAUWDRIKKEN

'Dat geldt trouwens ook voor de keuken die erachter ligt. Gelukkig hadden we de originele blauwdrukken van de architect, zodat we precies konden achterhalen hoe de situatie oorspronkelijk was geweest, al was niet alles in originele staat terug te brengen. Bij de aanbouw uit de jaren zeventig konden we ons wel wat meer vrijheden veroorloven, daar

1. De tegels in de keuken zaten ooit in een Belgisch klooster en hadden enige liefdevolle aandacht nodig voor ze konden worden gelegd. 2. Decoratief metselwerk en de voor de chaletstijl zo kenmerkende dakgootsteunen, dit alles met een vleugje Art Nouveau. 3. Het kleurgebruik is kenmerkend voor de ontwerpen van Van de Elmpit in deze periode. De tuin komt binnenkort aan de beurt. 4. De kammen bovenop het dak zijn zijn replica's gemaakt met de originele mal. De schulpvorsten achterop het dak zijn bij gebrek aan origineel-geglazuurde geschilderd. Frederik de Bruijne liet naar eigen ontwerp ventilatiepannen maken. 5. De sierelementen van kalkzandsteen behoefden soms enige restauratie. De geveltop ontleent extra windvastheid aan een op de nok van de dakkapel verankerde ijzeren beugel.

speelden historische motieven minder een rol.

Onder het genoemde verlaagde plafond kwam helaas geen puntgaaf origineel stucwerk tevoorschijn. Frederik: 'Gelukkig waren er nog wel voldoende restanten om het originele stucplafond te kunnen reconstrueren en dat heeft Bjorn Fleuren, een echte vakman, ook perfect gedaan. Alleen al over de restauratie van het interieur is een boek vol te schrijven, maar ondertussen hebben we het nog steeds niet gehad over het exterieur. Waarbij het dak zo ongeveer een standaardthema is in dit soort verhalen. 'De kap was niet overal waterdicht en natuurlijk niet geïsoleerd,' aldus Frederik, 'en isoleren heeft grotere gevolgen dan je misschien zou denken. Door de isolatie komen de pannen een stukje hoger te liggen. Daardoor krijgt het dak meer oppervlak en heb je extra pannen nodig. Geen punt bij een gangbaar model, maar dit huis heeft niet zo veel gangbaars...'

"DIE VIND JE NERGENS!"

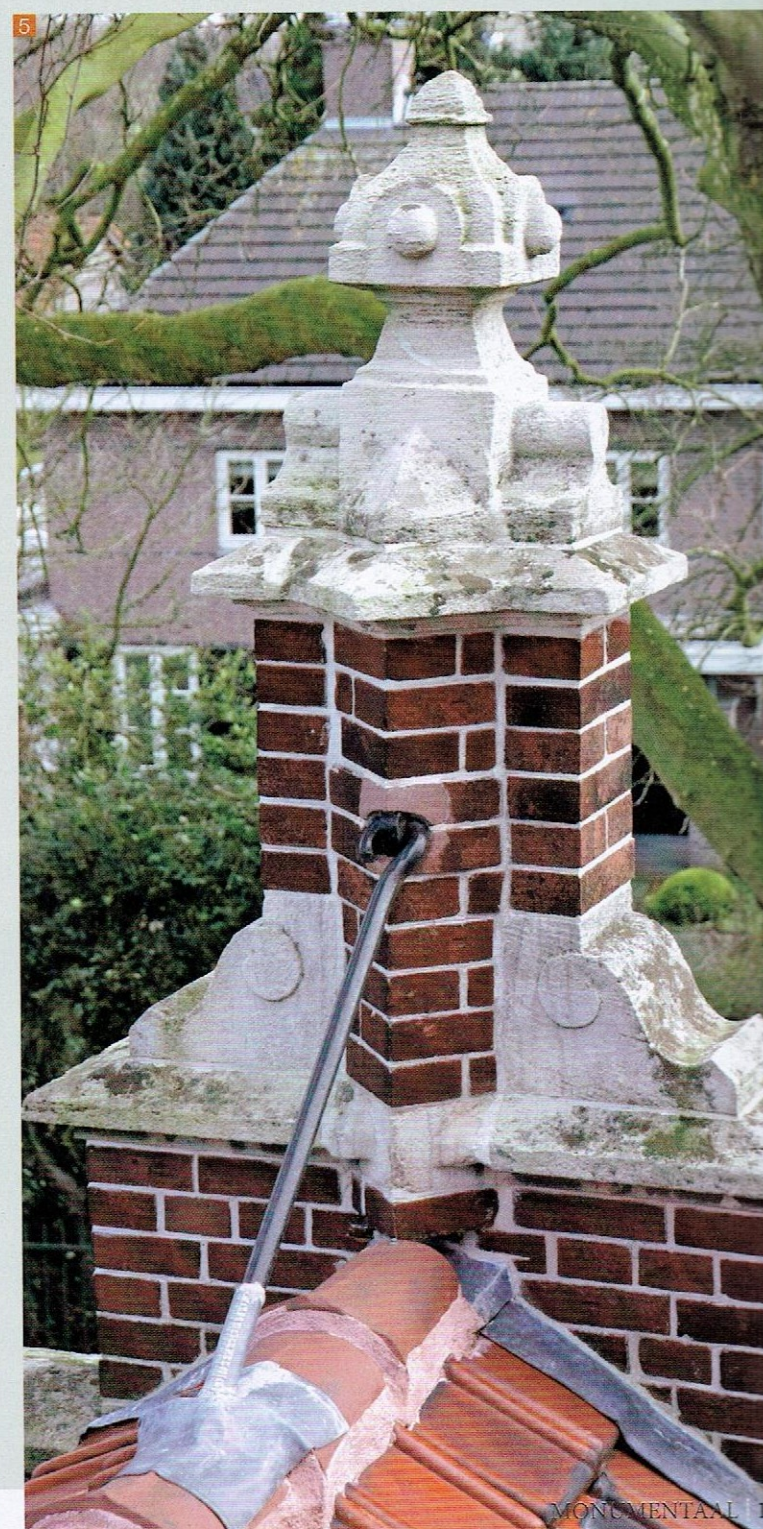
Frederik haalt een dakpan tevoorschijn en laat de achterkant zien. 'Hamer en Co', klinkt het respectvol, 'een destijds vooraanstaande dakpannenfabrikant in Nijmegen. Hamer had een eigen versie ontwikkeld van de tuile du Nord-pan, de zogenoemde Hamerpan met dubbele wel. Aannemer John van Doorn, een groot vakman, keek somber toen de pannen ter sprake kwamen: "Die vind je nergens!" zuchtte hij en liep hoofdschuddend verder.'

Sommige mensen krijgen bij dat soort kreten de neiging om het

tegendeel te gaan bewijzen. Zo ook Frederik. Koortsachtig ging hij op zoek naar Hamerpannen, om er uiteindelijk enkele te vinden, eerst in Duitsland en daarna in Medemblik. De Westfriese handelaar bleek een tamelijk emotionele band met zijn handelswaar te hebben. Frederik had zijn vader er op uit gestuurd om de pannen af te halen, maar De Bruijne senior maakte de rit vergeefs. 'De verkoper wilde de pannen niet zomaar meegeven, hij wilde weten wie ze wérkelijk wilde kopen.' Tja, een hondliefhebber geeft zijn geliefde puppies immers ook niet aan iedereen mee die geld biedt... 'Uiteindelijk bleek de man het monumentenhart wel op de goede plek te hebben. Je hebt ook vast de kammen bovenop het dak gezien, die moest ik ook weer zien te vinden. Die Medemblikse handelaar bleek de originele mal in bezit te hebben en wilde ze wel voor me bakken, wat na enig geëxperimenteer keurig is gelukt. Toen de schulpvorsten achterop het dak nog, daar was ook niet aan te komen in de juiste uitvoering met loodglazuur. Zodoende heb ik maar andere in de goede kleur laten schilderen; het valt nauwelijks op. Een wijziging ten opzichte van het origineel die ook niet opvalt, is het gebruik van ventilatiepannen, die De Bruijne naar eigen ontwerp heeft laten maken.'

CREATIEVE OPWELLING?

Bij de kleuren waarin het houtwerk aan de buitenkant is geschilderd, trekken sommige zelfbenoemde architectuurexperts een bedenkelijk gezicht. Een creatieve opwelling van de huidige bewoners? Na het voorgaande zouden we beter moeten weten... Het kleurenscale is

historisch volledig verantwoord. Niet alleen Annette de Bruijne-Dobben heeft zich er in verdiept. De kleurrestanten die van onder jongere verflagen tevoorschijn kwamen, zijn ook onderzocht door experts uit de kringen van de Vereniging Hendrick de Keyser, die zich dagelijks inzet voor het behoud van historische panden. 'Nu was het alleen nog zaak de monumentendienst te overtuigen van onze kleurkeuze, want in brede kring leeft de opvatting dat het houtwerk van oude gebouwen vooral donkergroen, donkerrood en wit behoort te zijn. Ik heb het kleurgebruik van Van Elmp't's andere ontwerpen onderzocht en heb ook foto's van Huize Tavenier laten zien. Op oude zwartwitfoto's zie je ook dat ons huis was geschilderd in donkere kleurschakeringen. De monumentendienst was aangenaam verrast door mijn betoog, zodat het uiteindelijk geen probleem was goedkeuring te verkrijgen. Voor het binnenwerk was de kleurkeuze toch al niet zo moeilijk, de kleuren zijn gebaseerd op die van de tegels in de hal. Zo is door Van Elmp't over alles in dit huis nagedacht, hij heeft nergens iets aan het toeval overgelaten, met als resultaat een zeer harmonisch geheel, een huis 'uit één stuk'. Een denkwijze die de huidige bewoners uit het hart is gegrepen. |

GLOUDEMANS

Frederik de Bruijne is werkzaam bij Gloudemans, een breed georiënteerd bedrijf op het gebied van beheer- en grondzaken. Het werkterrein ligt zowel op landelijk als op stedelijk gebied, ook is men kundig op het gebied van water. Meer informatie via www.gloudemans.nl, zie ook de advertentie op pagina XXXX.